

Soňa Zelisková

„Nevidiaci sú ako ľudia so zavretými očami“

V mojom meste žije nevidiaca keramikárka Soňa Zelisková, ktorá zmenila môj pohľad na svet nevidiacich. Na úvod by som rada opísala jej životný príbeh.

V roku 1976, presne na trináste narodeniny, Soni diagnostikovali v Ilavskej nemocnici doživotie-cukrovka (diabetes mellitus) prvého typu. A tak prechádzala bránou nemocnice s upozornením že časom môže prísť o zrak.

Vyštudovala gymnázium a nadstavbové štúdium pre učiteľstvo na materských školách. V 26-tich rokoch sa jej podarilo otehotnieť. Tehotenstvo bolo rizikové, ale nakoniec sa jej narodil chlapec Matej. Avšak praskla jej cievka na sietnici, kvôli čomu prišla o zrak.

“Rozmýšľala som, ako by som sa uplatnila . Raz mi priateľka, ktorá bola tiež keramička, dala do ruky hlinu... Vymodelovala som reliéf kvetu.”

Soňa mala vtedy 39 rokov. Z malej iskry vznikla veľká vášeň. Pomalé začiatky odišli so zimou a z konička na večer sa stala živnosť. A s novým rokom (1. 1.) 2000 sa otvorila Chránená Keramikárska Dielňa. Našla si tak novú životnú cestu- keramiku.

Prešlo 18 rokov a i dnes môžete nájsť Chránenú Dielňu v Dubnici nad Váhom. Snaží sa ľudí viesť k umeniu. Organizuje kurzy, krúžky i arteterapie. Svoje diela i predáva.. Vo svojich 52 rokoch jej manžela postihli vážne zdravotné problémy, ktorým nakoniec podľahol.

“ V praktickom živote mi pomáhajú pracovný a osobný asistent ,napriek tomu mi veľmi chýba partner, ktorý by pri mne stál. “

Tieto slová ma chytili za srdce. Keď mi to povedala, usmiala som sa. Úprimnosť, s akou to hovorila, bola čistejšia ako sklo. Vtedy vám jednoducho napadne myšlienka: ona to zvládne. I keď som ju dovtedy nepoznala, tej myšlienke som verila celým srdcom, a verím jej i teraz.

Ako ďalšie by som chcela spomenúť jej prínos pre mesto. Soňa chodí do škôl, kde učí deti pracovať s hlinou. Robí už spomenuté krúžky a kurzy. Účastní sa verejných podujatí. Rada by som spomenula jeden príbeh. Bolo to na arteterapií. Chodil na ňu chlapec s poruchou nadmerného potenia rúk. Ostatní ho preto považovali za iného.

Avšak keď robil keramiku, mohol sa cítiť seberovný ,vtedy musel mať mokré ruky každý. S keramikou sa nakoniec i zblížil. Všetko vďaka jej krúžkom. Podľa môjho názoru sa Soni

podarilo niečo ohromné. Jej príbeh sa stal motiváciou, jej myšlienky viedli ostatných, jej práca prináša radosť.

“Byť šťastný nie je otázkou osudu, ale vec nášho rozhodnutia.”

Zo Soninho pôsobenia na Slovensku sa presuňme na jej pôsobenie v zahraničí. Maroš Milčik je mladý režisér, ktorého za srdce chytil Sonin príbeh. O pár mesiacov sa dostal do sveta v zahraničí krátky film “Sonja”. Sonja je básnickým zobrazením príbehu Soni. Film experimentuje s audiovizuálnymi komponentmi, aby opísali jej život.

Kombináciou dokumentárneho, príbehového a poetického prvku sa tento krátky film pokúša vypovedať skutočný životný príbeh prostredníctvom poetického filmu. Natáčanie trvalo štyri dni a najlepšie zábery boli zostrihané do štyroch minút. K záberom sa pridal anglický komentár o Soninom príbehu v prvej osobe.

I keď film Sonja má len štyri minúty, je neuveriteľne emotívny a silný. Je plný myšlienok, ktoré som použila i tu v tejto práci. Jej film vyhral filmový festival v Londýne a bol premietnutý na niekoľkých ďalších podujatiach v New Yorku, Paríži, atď.

„Na pôvodnú dokumentárnu sériu sa nepodarilo nájsť finančné zdroje, avšak nechcel som, aby Sonin príbeh ostal nevypovedaný. Po niekoľkých rozhovoroch so Soňou som sa rozhodol príbeh natočiť v krátkej forme a svojím vlastným filmovým jazykom.“ hovorí

Maroš Milčik.

Film slávil úspech i na internetových stránkach Revers, kde si ho môžete pozrieť pod heslom: short film Sonja. Rada by som poznamenala, že celá príroda vo filme je natočená na Slovensku.

Čo sa týka jej pracovného prostredia, jej dielňu som navštívila. Aby ste mali predstavu, tvoria ju dve miestnosti a chodba. V dielni sú dve pece, prvá na vypaľovanie hlíny a druhá na vypaľovanie glazovanej keramiky. V jej dielni sa nachádza i hrnčiarsky kruh a výstava keramiky, ktorú Soňa dostala alebo vyrobila.

Vtedy to bolo prvý krát, čo som uvidela jej prácu. Odvtedy chápem, prečo je v keramikárstve tak uznávaná. Samotná atmosféra dielne bola kreatívna a prívetivá. Vtedy mi napadlo, že tu nie som naposledy. Jej dielňu nájdete na adrese Centrum dva 77/12 (bezbariérový dom) najvyššie poschodie. Samozrejme tieto informácie nájdete i na internete.

Mnohí z nás si nedokážu predstaviť život v tme. Ako takí ľudia môžu vôbec žiť. Čo môžu robiť. Čoho sa museli vzdať. A čo mohli získať. Možno už ste si kládli otázku “čo keby”. No kto môže odpovedať s istotou? P. Zeliskovú postihlo to, čo voláme slepota. Ale je to postihnutie? Alebo príležitosť?

“Každý z nás vedie svoj vlastný boj a občas musí siahnuť na svoje dno. Sú len dve možnosti, so všetkých síl sa odraziť. Alebo ostať na dne.”

Je len na nás, ako si zoberieme význam slova postihnutie. Chcem tým povedať, že ľudí nemôžete ľutovať kvôli postihnutiu, ale kvôli ich postoju, ktorý ich môže ovplyvniť viac ako ich znevýhodnenie.

“Nevidiaci sú ako ľudia so zatvorenými očami”

Soňa prišla o zrak, ale neprišla o šancu. Šancu prijať stratu zraku ako výzvu dokázať, že aj život v tme môže byť krásny a plnohodnotný. A to je dôvod, prečo som si ju vybrala nielen ako záujem projektu, ale i inšpiráciu do vlastného života.

“Pochopila som, že ľudia okolo mňa nepotrebujú moje oči. Potrebujú mňa.”

Soňa Zelisková, 2018

Ďakujem za pozornosť

Zábery z filmu Sonja

V dielni so svojimi prácami a prácami, ktoré dostala.